

2. BORÇLANMA ARAÇLARI PİYASASI

Borsa İstanbul bünyesinde işlem gören borçlanma araçlarının alım satım işlemlerinin gerçekleştirildiği Piyasanın kısa adıdır. Borçlanma Araçları Piyasası, yatırımcıların menkul kıymetlere yapacakları yatırımların fiyatlarının piyasada rekabet ortamında belirlenmesini ve istenildiği anda nakde dönüştürülebilmesini sağlamak amacıyla 17 Haziran 1991 tarihinde kurulmuştur. Sabit getirili menkul kıymetlerde kesin alım-satım işlemleri ve repo-ters repo işlemleri için Türkiye'deki tek organize piyasadır.

Kaynak: Ders notlarının tamamı <http://www.borsaistanbul.com/urunler-ve-piyasalar> linkinden hazırlanmıştır.

Borçlanma Araçları Piyasası'nda işlem görebilen sermaye piyasası araçları nelerdir?

Piyasada, Türk Lirası ve döviz ödemeli ihraç edilen; borçlanma araçları, menkul kıymetleştirilmiş varlık ve gelirlere dayalı borçlanma araçları, kira sertifikaları, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası (TCMB), tarafından ihraç edilen likidite senetleri ile Borsa İstanbul Yönetim Kurulu tarafından işlem görmesine karar verilen diğer sermaye piyasası araçları işlem görebilir.

- ✓ **Devlet İç Borçlanma Senetleri (DİBS)**
- ✓ **Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası (TCMB) Likidite Senetleri**
- ✓ **Gelir Ortaklığı Senetleri**
- ✓ **Gelire Endeksli Senetler**
- ✓ **Özel Sektör Tahvilleri**
- ✓ **Finansman Bonoları**
- ✓ **Banka Bonoları**
- ✓ **Varlık ve İpotek Teminatlı Menkul Kıymetler**
- ✓ **Varlığa ve İpoteğe Dayalı Menkul Kıymetler**

Devlet İç Borçlanma Senetleri İçin ISIN Kodu

- 1 ve 2'nci haneler, ülke kodunu belirtmektedir. Türkiye = TR
- 3. hane, menkul kıymet türünü belirtmektedir.
  - > T=Devlet Tahvili
  - > B=Hazine Bonosu
  - > H=Halka Arz
  - > G=GOS-KOI
  - > D=Diğerk Kamu Borçlanma Menkul Kıymetleri)
- 4 - 9. haneler menkul kıymetin itfa tarihini gün, ay ve yıl olarak belirtir. Örneğın 9 Şubat 2000 = 090200
- 10. hane, menkul kıymetin TL ya da yabancı para cinsinden olduğunu ve tüm menkul kıymet, anapara veya kupon olduğunu belirtmektedir. (TL olan ihraçlarda tüm menkul kıymeti ifade eden kod T, TL olan ihraçlarda anaparayı ifade eden kod A, TL olan ihraçlarda kuponu ifade eden kod K, yabancı para olan ihraçlarda tüm menkul kıymeti ifade eden kod F, yabancı para olan ihraçlarda anaparayı ifade eden kod P, yabancı para olan ihraçlarda kuponu ifade eden kod C'dir.)
- 11. hane, aynı itfa tarihine denk gelen, aynı özelliklere sahip menkul kıymetlere verilen sıra numarasını belirtir. Bu numaralar 1'den başlayıp 9'a kadar gitmektedir. 9'dan fazla itfa tarihli ihraçlara A'dan başlayıp Z'ye kadar ihraç numarası verilmektedir.
- 12. hane, kontrol hanesi olarak kullanılmaktadır ve standart bir hesaplama yöntemi ile bu numara hesaplanmaktadır.

Menkul Kıymetler İçin ISIN Kod Açıklaması

- ✓ TRB040902T14 04 Eylül 2002 itfa tarihli, hazine bonusu
- ✓ TRT210104T18 21 Ocak 2004 itfa tarihli, devlet tahvili
- ✓ TRT010106T10 1 Ocak 2006 itfa tarihli, özel tertip devlet tahvili
- ✓ TRT140802T12 14 Ağustos 2002 itfa tarihli, devlet tahvilinin tümü
- ✓ TRT140802A13 14 Ağustos 2002 itfa tarihli, devlet tahvilinin anaparası
- ✓ TRT140802K11 14 Ağustos 2002 itfa tarihli, devlet tahvilinin kuponu
- ✓ TRH170402T17 17 Nisan 2002 itfa tarihli halka arz tüm menkul kıymet
- ✓ TRG010105T16 01 Ocak 2005 itfa tarihli Özelleştirme İdaresi Tahvili
- ✓ TRSKCTF80815 2008 yılının Ağustos ayında itfa olan KCTF (Koç Tüketici Finansmanı AŞ)'nin ihraç ettiği özel sektör tahvili)

Diğer Menkul Kıymetler İçin ISIN Kodu

- 1 ve 2'nci haneler, ülke kodunu belirtmektedir. Türkiye = TR
- 3'üncü hane, menkul kıymetin türünü belirtmektedir.
  - ✓ C=Depo Sertifikası
  - ✓ F=Finansman Bonosu
  - ✓ M=Diğer Menkul Kıymetler
  - ✓ N=Gayrimenkul Sertifikası
  - ✓ S=Özel Sektör Tahvili
  - ✓ Z=Diğer Finansal Enstrümanlar)
- 4 – 7'nci haneler, menkul kıymeti ihraç eden kuruluşa verilen kodu belirtmektedir.

Borçlanma Araçları Piyasası 8 Mayıs 2018 itibariyle fiyatları

08/05	TRT100719T18	93	14,87	15,42	400.000	11:00:07
08/05	TRT110320T18	99	0,00	0,00	5.000.000	11:00:07
08/05	TRT110718T18	99	13,80	14,61	27.300.000	10:58:23
08/05	TRT110827T16	85	13,36	13,81	21.100.000	10:39:48
08/05	TRT120325T12	75	13,65	14,12	8.500.000	10:52:24
08/05	TRT131119T19	98	14,83	15,38	4.000.000	10:36:22
08/05	TRT150120T16	94	14,66	15,20	18.700.000	11:00:07
08/05	TRT150519T15	97	14,87	15,42	12.100.000	10:43:27
08/05	TRT180123T10	92	14,45	14,97	10.300.000	10:17:08
08/05	TRT220921T18	86	14,66	15,20	200.000	10:59:47
08/05	TRT240227T17	87	13,53	13,99	2.100.000	10:54:17

Borçlanma Araçları Piyasası 'da Hangi Pazarlar Vardır?

Borçlanma Araçları Piyasası'da, SPK düzenlemeleri çerçevesinde nitelikli yatırımcılara ihraç edilecek borçlanma araçlarının satış işlemlerinin (birinci el) gerçekleştirildiği Nitelikli Yatırımcıya İhraç Pazarı ve ikinci el işlemlerin gerçekleştirildiği Kesin Alım-Satım Pazarı'nın yanı sıra, menkul kıymetlerin geri alım vaadiyle satım ve geri satım vaadiyle alım işlemlerinin gerçekleştirildiği Repo-Ters Repo Pazarı, Bankalararası Repo-Ters Repo Pazarı, Menkul Kıymet Tercihli Repo Pazarı, Pay Senedi Repo Pazarı ve Pazarlıklı Repo İşlemleri Pazarı bulunmaktadır.

3. VADELİ İŞLEM ve OPSİYON PİYASASI PAZARLARI

Borsa İstanbul bünyesinde işlem gören vadeli işlem ve opsiyon sözleşmelerinin alım satımının gerçekleştiği Piyasanın kısa adıdır.

Pazarlar

- ✓ Döviz Türev Pazarı
- ✓ Elektrik Türev Pazarı
- ✓ Emtia Türev Pazarı
- ✓ Endeks Türev Pazarı
- ✓ Kıymetli Madenler Türev Pazarı
- ✓ Pay Türev Pazarı
- ✓ Yabancı Endeksler Türev Pazarı
- ✓ Metal Türev Pazarı
- ✓ BYF Türev Pazarı
- ✓ Faiz Türev Pazarı

Türev ürün nedir?

Türev ürünler vadeli piyasalarda işlem gören, dayanak varlık olarak tanımlanan bir başka varlıktan türetilen ve değeri o dayanak varlığa bağlı olarak oluşan ürünlerdir. Günümüzde organize vadeli işlem piyasalarında paya, endekse, dövizde, tahvile, bonoya, emtiaya, altına, enerjiye vb. dayalı olarak oluşan türev sözleşmeler işlem görmektedir.

VIOP'taki ürünlere neden yatırım yapmalıyım?

VIOP, öncelikle riskten korunmak isteyen yatırımcılara risk yönetimi yapma imkânı sağlar. Ayrıca fiyat beklentisi çerçevesinde kar elde etmek isteyen yatırımcılar için de spot piyasalardan daha düşük teminat miktarlarıyla aynı miktarda dayanak varlık üzerine yatırım yapma olanağı sağladığından VIOP en doğru tercih konumundadır. VIOP, yatırımcılara farklı piyasa koşullarında yatırım yapma olanağı sunma özelliğiyle spot piyasalardan farklılık gösterir.

4. KIYMETLİ MADENLER VE KIYMETLİ TAŞLAR PİYASASI

İstanbul Altın Borsasının kuruluş amaçları arasında;

- ✓ Son yıllarda kazandığı ivme ile hızla büyümekte olan altın sektörü ile finans sektörü arasında köprü görevini üstlenmek,
- ✓ Sektörün kurumsallaşmasına,
- ✓ Uluslararası rekabete açılmasına
- ✓ Altının önemli ihracat kalemlerinden biri durumuna gelmesine katkı sağlamak,
- ✓ Kıymetli madenlerin dünya piyasalarına paralel şartlarda işlem gördüğü bir piyasa ortamını oluşturmak,
- ✓ Teşkilatlı bir kurum kimliğinde likidite sağlamak,
- ✓ Kıymetli maden işlemlerinde referans fiyatı belirlemek,
- ✓ Başta altın olmak üzere kıymetli madenlere dayalı yatırım araçları vasıtasıyla finansal ürün yelpazesini genişleterek ulusal ve uluslararası piyasalara entegrasyonu sağlamak
- ✓ Ayrıca kıymetli taş işlemleri ile de sektöre ihtiyaç duyduğu alanlarda organize piyasa şartları sunmak sayılabilir.

Kıymetli Madenler ve Kıymetli Taşlar Piyasasının yetkileri nelerdir?

Standart işlenmemiş şekilde olan kıymetli madenlerin ithalatı sadece Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası ile Borsa İstanbul Kıymetli Madenler Piyasası bünyesinde kıymetli maden işlemleri yapmaya yetkili üyeler tarafından yapılabilir.

Fon işlemlerine ve yatırım ortaklıklarına ilişkin kıymetli madenlerin saklanması, Borsa İstanbul Kıymetli Madenler ve Kıymetli Taşlar Piyasası Bölümü tarafından yapılmakta ve ayrıca bu fonların kıymetli maden alım satım işlemleri de Kıymetli Madenler Piyasasında yapılmaktadır.

Bankaların, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Zorunlu Karşılık Yükümlülük hesaplarına ait altınları Türkiye’de, Borsa İstanbul A.Ş. kasasında TCMB hesabı altında saklanmaktadır.

Borsada ürünleri işlem görecekteki kıymetli maden yerli ve yabancı rafinerilerin listesi Borsa İstanbul tarafından oluşturulmakta olup yerli rafinerilerin listeye kabulü ve denetimi Borsa İstanbul tarafından yapılmaktadır.

Ham Elmas Ticaretinin Düzenlenmesine ve Denetlenmesine Dair 2006/11115 Sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile Kimberley Süreci Sertifika Sisteminde İstanbul Altın Borsası (mevcut durumda Borsa İstanbul) Türkiye ithalat ve ihracat otoritesi olarak belirlenmiştir.

Kıymetli Madenler Piyasasında işlemler nasıl gerçekleşir?

Kıymetli Madenler Piyasasında işlemler, üye işlem temsilcileri tarafından seans salonunda bulunan işlem terminalleri veya uzaktan erişim ile iletilen emirlerin otomatik eşleşme kuralına göre en iyi alım ve en iyi satım emirlerinin birbirini karşılaması suretiyle gerçekleşmektedir. İşlemler, fiyat ve zaman önceliği kurallarına uygun olarak çok fiyat yöntemine göre yürütülmektedir.

5. Borsa İstanbul Gelişen İşletmeler Piyasası (GİP) Nedir?

Borsa İstanbul bünyesinde payların işlem görebileceği iki piyasa bulunmaktadır.

a) Pay Piyasası (PP)

b) Gelişen İşletmeler Piyasası (GİP)

Gelişme ve büyüme potansiyeline sahip şirketlerin sermaye piyasalarından fon sağlamak amacıyla ihraç edecekleri menkul kıymetlerin işlem görebileceği şeffaf ve düzenli bir ortam yaratmak amacıyla Borsa İstanbul bünyesinde ayrı bir piyasa olarak GİP kurulmuştur.

GİP'te, Sermaye Piyasası Kurulu (SPK) tarafından kayda alınmış, ancak Borsamız kotasyon şartlarını sağlamayan şirketlerin payları işlem görecektir. Söz konusu şirketler GİP sayesinde bir yandan özkaynak sağlarken diğer yandan kendilerini daha iyi tanıtabilecek, hem yatırımcılar nezdinde hem de faaliyet gösterdikleri pazarlarda bilinirlikleri artacaktır.

GİP'e Hangi Şirketler Başvurabilir?

GİP'te sadece anonim şirket statüsünde olan şirketler işlem görebilecek olup, bu şirketlerin paylarının GİP Listesi'ne kabulü için karlılık, faaliyet süresi, sermaye veya piyasa değeri büyüklüğü gibi herhangi bir sayısal koşul aranmamaktadır. GİP için bir nevi tavan şart uygulaması yapılmakta, GİP'e başvuracak şirketin Kotasyon Yönetmeliği'nde tanımlanmış kotasyon şartlarını sağlamıyor olması istenmektedir. Aksi halde şirketin GİP başvurusu reddedilerek Kotasyon Yönetmeliği uyarınca PP'de işlem görmek üzere başvuruda bulunması gerektiği şirkete bildirilmektedir.

Piyasa Gözetim Faaliyeti

Borsada işlem gören sermaye piyasası araçlarının güven ve istikrar içinde alınıp satılabilmesini teminen, Sermaye Piyasası Kanunu'na aykırı fiiller ile pazar ve piyasaların açık, düzenli ve dürüst çalışmasını engelleyen fiillerin tespitine yönelik olarak, başta pay piyasası olmak üzere tüm piyasalarda meydana gelen olağan dışı fiyat ve miktar hareketleri elektronik gözetim sistemi ile izlenerek raporlanmaktadır.

İçerden Öğrenenlerin Ticareti (Insider Trading) ve Manipülasyon

Sermaye piyasası araçlarının değerini etkileyebilecek, henüz kamuya açıklanmamış bilgileri kendisine veya üçüncü kişilere menfaat sağlamak amacıyla kullanarak, sermaye piyasasında işlem yapanlar arasında fırsat eşitliğini bozacak şekilde mameleki yarar sağlamak veya bir zararı bertaraf etmek, içerden öğrenenlerin ticaretidir.

Manipülasyon, sermaye piyasası araçlarının fiyatını yapay yollarla etkilemek veya kontrol etmek suretiyle yatırımcıları aldatmayı veya yanıltmayı amaçlayan tüm kasıtlı eylemleri kapsamaktadır.

Her ikisinde yasal değildir, suçtur.

Kaynakça

- ✓ <http://www.borsaistanbul.com/urunler-ve-piyasalar/piyasalar/borclanma-araclari-piyasasi>
- ✓ <http://www.borsaistanbul.com/urunler-ve-piyasalar/piyasalar/vadeli-islem-ve-opsiyon-piyasasi>
- ✓ <http://www.borsaistanbul.com/urunler-ve-piyasalar/piyasalar/kiymetli-madenler-ve-kiymetli-taslar-piyasasi>
- ✓ <http://www.borsaistanbul.com/urunler-ve-piyasalar/piyasalar/piyasa-gozetim-faaliyeti>
- ✓ Özbolat Murat; Sermaye ve Para Piyasaları. Ankara Üniversitesi Uzaktan Eğitim Yayınları, Yayın No: 81, Ankara, 2011,